

### משפט וצדקה

"אין מוקדם ומאוחר בתורה". פרשת תרומה נאמרה למחרת יום היכיפורים כשירד משה מן ההר. רשי' מביא שקדם רדת משה מההר עשו את העגל, ומשה לא הגיע לישראל ציווי המשכן עד לאחר שהוא ישראל מראצים להקדש ברוך הוא, שזה היה למחרת יום היכיפורים.

מדברי חז"ל אלו למדים אנו שזמן הצוו של פרשת תרומה אינו תואם למועדה בין פרשיות ספר שמות, ויש להבין הקשר בין פרשה זו לפרשת משפטים, למרות הכלל של "אין מוקדם ומאוחר בתורה".

לפי דבריו ה"שפט חכמים" נעשו למחרת יום היכיפורים שני דברים חשובים: א. "ויקהל משה את העם" לצאות על נדבות המשכן. ב. "וישב משה לשפט את העם" – ולמה, הקדימו את פרשת משפטים לפני פרשת תרומה?

פרשבי התורה מסבירים שהקדימו את פרשת משפטי לתרומה למדינו שהתרומה שאדם תורם לצרכי צדקה זקופה לתורה מיוחדת, איך ומתי מותר ומהויב האדם לתרום. גдолה היא מצות הצדקה, ומפותת קדושתה וחשיבותה צריך להיות מוצא הצדקה מקור טהור ולא מכסי גנבה וגזללה, ולכן קדמה פרשת משפטיים כי רק כספים שרכש אדם בזכות ובמשפט, מהם יכול הוא לתרום חלקו לבניין בית המקדש, בדברי רשי': יפרישו לי מממוני נדבה, כי רק מממוני שלהם אפשר ומתור לחת צדקה.

כך אפשר להבין גם דברי המדרש: כיוון שאמרו ישראל "נעשה ונשמע", מיד אמר הקדוש ברוך הוא למשה שיעשו משken, כיוון שלפניהם שקיבלו ישראל את התורה, לא ידעו על מושגי הצדקה והמשפט ולא הייתה אפשרות לצאות להם על נתינת תרומה, אבל לאחר קבלת התורה נודעו להם חוקי הצדקה, אפשר היה לצוותם על תרומה.

חז"ל מצינים מספר דברים שעל נזון הצדקה לדעת. מסופר על רבי יוחנן וריש לקיש שירדו לרוחן במרחצאות של טבריה. פגע בהם אדם אחד וביקש מהם הצדקה. אמרו לו: כשנצא, נזכה בר, יצאו ומצאוו מת. אמרו: הוail ולא זיכינו לטפל בו בחיה, נטפל בו במוות.... על שאלת הרשב"א מודיע אין מברכים על מצות הצדקה כשם שمبرכים על מצות עשה אחרות, מתרצים, כי אילו היו צריכים לברך לפני עשיית המצווה היה הדבר כרוך בעיכובים והכנות ובינתיים היה העני עלול לגועם מרעב, ולכן שמו חכמינו את הדגש על כך שמצוות הצדקה תנעת בזריזות.

דבר נוסף שעלה נזון הצדקה לדעת הוא מתן בסתר. את הפסוק בתהילים יא': "כי צדיק ה' צדקות אהב, ישר יחוֹ פְנֵימוֹ", מבארים המפרשים כי הקדוש ברוך הוא אוהב הצדקות כאשר שאין מתביחס ולא צריך להוריד את ראשיו מפני הנזון – "ישר יחוֹ פְנֵימוֹ" – הצדקה המאפשרת לקבל להבטיח בפני הנזון להיות ואינו יודע מי הוא הנזון.

פרט חשוב נוסף הוא הנפסק בשולחן ערוך: "צריך ליתן הצדקה בסבר פנים יפות, בשמחה ובטוב לבב, ומתאונן עם העני בצערו ומודבר לו דברי תנומין, ואם נתנה בפנים צעופות ורעות, הפסיד זכותו". הרצון הטוב והשמחה הנפשית, יש להם ערך בלתי משוער בשעת נתינת הצדקה. לא הכמות כשהיא עצמה בלבד קובעת הצדקה, אלא הנתינה וצורתה, ואם אדם נזון בחיבה ובלב שלם גם חי' ככר, מצליל את האדם ממשונה. לכן, אין פלא שבנימין הצדיק שהיה ממונה על קופפה של הצדקה ובשות בצורת שלא הייתה בקופפה של הצדקה כלום והוא עמד ופרנס אשה ושבעה בניה משלו, נתרברך באריכות ימים, כמו בא חז"ל: לימים חלה בנימין הצדיק ונטה למות. אמרו מלאכי השרת לפניו הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אתה אמרת כל המקדים נשא אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא, ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה

בניהם, ימות בשנים מועטות הללו ! מיד קראו לו גזר דיןנו והוסיפו לו עשרים ושתיים שנה על שנותיו. זהו כוחה של הנינתה בטוב לב ובאהבה לוזלת.

את הפסוק בתהילים: "הזרעים בדמעה ברנה יקצרו הלוּר יַלְךָ וְכָה נוֹשָׁא מִשְׁרֵץ הַרְעָב אֲבָא בְּרָנָה נוֹשָׁא אֶלְמוֹתָיו", הסביר המגיד מדוונא על הסוגים השונים של נוותני צדקה. יש הנוטן בשמחה ומתקיים בו "עשר בשבי שתתעשר", ויש הנוטן בפניים צעופות לא נתקיים בו כי בגלל הדבר הזה יברכך" ומתקבל בחזרה את הפרוטה שניתן. וזה מה שנאמר: "הזרעים" – מלשון זרעם لكم לצדקה, "בדמעה" – הנוטן בצער, והנותן "ברנה" – בשמחה – שניהם יקצרו", אך ההבדל הואשמי שהוא בבחינת "הלוּר יַלְךָ וְכָה" יהיה השכר שלו "נוֹשָׁא מִשְׁרֵץ הַרְעָב" – קיבל רק מה שזרע – פרוטה תמורת פרוטה, ואילו זה שניתן בבחינת "בא ברא ברנה", יזכה לנושא אלומותיו" – ותברך עד בל' ד'.

יהיה מי שאמיר שלכל אדם עשיר ישנים שני סוגי אבניים יקרות. יש אבניים רגילות ויש אבניים טובות, אולם לא אצל כל אדם נמצאות האבניים באותו המקום. יש ונמצאת אצלם ابن הילום בכיס ובן הרגילה בלב ולבו לב ابن, ומה שעושה לצדקה, עושה מתוך צער וכאב לב. יש שהבן הרגילה נמצאת בכיס וihilom נמצא בלבו ולכן לבו טוב עליו ועשה הכל מתוך שמחה. וכך לימודינו חז"ל על הפסוק במשלי "רודף הצדקה וחסיד ימצא חיים הצדקה וכבוד". משום שרודף הצדקה ימצא הצדקה? אלא לומר לך: כל הרודף אחר הצדקה, הקדוש ברור הוא ממצא לו מעות ועשה בהן הצדקה.

חובתינו ותפקידנו להחדיר לתוך ליבות ישראל את המצווה של הצדקה וחסיד בבחינת "יעשו לי מקדש ושכنتי בתוכם", בדברי רבי יהודה: גдолה הצדקה שמקربת את הגאולה, שנאמר: "שמרו משפט ועשו הצדקה כי קרובה ישועתי לבוא".

**מקור: הרב יוסף זילברפרוב**